

از خاکریز تا فریم

مروری بر تصویر فرماندهان جنگ ایران بر پرده نقره‌ای

گزارش	ناصر احدی روزنامه‌نگار
--------------	--------------------------------------

تا پیش از «ایستاده در غبار» (محمدحسین مهدویان، ۱۳۹۴) چند فیلم درباره فرماندهان جنگ ساخته شده بود که البته هیچ کدام چندان موفق نبودند. جواد اردکانی در

دهه ۱۳۸۰دو بار بخت خود را در به تصویر کشیدن چهره فرماندهان جنگ آزمود و موفقیتی هم به‌دست نیاورد. بار اول، «به کبودی یاس» را در سال ۱۳۸۷براساس ۲ سال آخر زندگی شهید عبدالحسین برونسی جلوی دوربین برد. فیلم قصد ارائه تصویری قهرمانانه از شهید برونسی را داشت که به مقصودش نرسید. سال بعد، اردکانی «شور شیرین» را با محوریت تلاش‌های شهیدمحمود کاوه و

فرهنگ

		
چ	چ	چ
ایستاده در غبار	شور شیرین	موقعیت مهدی

نبروهایش برای آزادسازی شهر بوکان ساخت. روایت ضعیف و ریتم کند فیلم مسورد انتقاد قرار گرفت و نتیجه از فیلم پیشین اردکانی هم ضعیف‌تر از آب درآمد. انسیه شاه‌حسینی در «ز بیاتر از زندگی» (۱۳۸۹) اقدامات شهید سیدحسین علم‌الهدی در کمک به روستانشینان در جنگ تحمیلی را دستمای کار قرار داد که حاصلش فیلم ضعیفی شد. اما محمدحسین مهدویان با «ایستاده در غبار»

۱۳۸۷

به کبودی یاس

کارگردان: جواد اردکانی

شهید عبدالحسین برونسی:

عبدالحسین برونسی (۱۳۶۳، ۱۳۲۱) متولد روستای گلیوی بالا، از توابع تربت حیدریه، شهرستان نیشابور بود و فرماندهی تیپ ۱۸ جوادالذمه را برعهده داشت. پیش از انقلاب، علیه حکومت پهلوی فعالیت می‌کرد و توسط ساواک دستگیر شد. برونسی در اسفند ۱۳۶۳ در عملیات بدر در ۴۲سالگی به شهادت رسید.

داوود عین‌آبادی:

این فیلم نخستین حضورش در سینما بود و پیش از آن در تئاتر روی صحنه رفته بود. در ۲ فیلم «قبرستان غیرانتفاعی» و «او خوب سنگ می‌زند» در سال‌های بعد بازی کرد ولی هرگز به شهرت نرسید.

۱۳۸۹

ز بیاتر از زندگی

کارگردان: انسیه شاه‌حسینی

شهید سید حسین علم الهدی:

سیدحسین علم‌الهدی (۱۳۶۳، ۱۳۵۹، ۱۳۳۷) زاده اهواز بود. پیش از انقلاب ۱۳۵۹ فعالیت سیاسی داشت و نخستین بار در ۱۵سالگی توسط ساواک دستگیر شد. با اینکه فرمانده سپاه هوزیه بود، اما همواره بر کارهای فرهنگی و آموزشی تأکید داشت. در ۲۲ سالگی در عملیات نصر به شهادت رسید.

حامد کمیلی:

در سریال «اغما» (سیروس مقدم، ۱۳۸۶) با بازی در نقش الیاس که تجسم شیطان بود به شهرت رسید و سال ۱۳۸۷با حضور در «تدرید» (واروژ کریم مسیحی) وارد سینما شد. با اینکه تصور می‌شد می‌تواند به یکی از ستاره‌های سینمای ایران بدل شود، هیچ‌وقت به چنین جایگاهی نرسید و هرگز به تنهایی عامل موفقیت هیچ فیلمی نشد.

		
چ	چ	چ
ایستاده در غبار	شور شیرین	موقعیت مهدی

۱۳۹۴

ایستاده در غبار

کارگردان: محمدحسین مهدویان

جاوید الاثر احمد متوسلیان:

احمد متوسلیان (۱۳۳۲، رپوده‌شده در ۱۴ تیر ۱۳۶۱ در لبنان) در خانواده‌ای سنتی در جنوب شهر تهران متولد شد. فعالیت سیاسی علیه سلطنت پهلوی را از دهه ۱۳۵۰ آغاز کرد که ساواک دستگیرش کرد و ۵ماه به زندان افتاد. بعد از انقلاب به سپاه پیوست و فرماندهی لشکر ۲۷ محمد رسول‌الله (ص) را برعهده داشت. در سال ۱۳۶۱، در مأموریتی به همراه هیأتی رسمی از مسئولان سیاسی- نظامی ایران راهی سوریه شد تا راه‌های کمک به نیروهای لبنانی علیه حملات رژیم صهیونیستی را بررسی کند که ربوده شد.

هادی حجازی‌فر:

حجازی‌فر نخستین بار با «مزرعه پدری» (رسول ملاقلی‌پور، ۱۳۸۳) حضور در سینما را تجربه کرد، اما نام و شهرتی به هم نزد تا اینکه ۱۱سال بعد در دومین تجربه سینمایی‌اش، در نقش متوسلیان، حسایی مورد توجه قرار گرفت و از آن به بعد یکی از بازیگران پرکار سینمای ایران بوده هر سال در چند فیلم از ژانرهای مختلف حضور دارد. چهره او در «ایستاده در غبار» بسیار به متوسلیان شباهت پیدا کرده بود و فیلم با سبک روایی و بصری خاصش توانست نشان دهد که زندگی فرماندهان جنگ می‌تواند موضوع خوبی برای ساخت فیلم باشد. در واقع موفقیت این فیلم بود که سرمایه‌گذاری برای ساخت فیلم‌هایی درباره فرماندهان جنگ را به زیرژانری در سینمای دفاع‌مقدس بدل کرد.

۱۴۰۰

موقعیت مهدی

کارگردان: هادی حجازی‌فر

شهید مهدی باکری:

مهدی باکری (۱۳۶۳، ۱۳۳۳) در میانداپ و در خانواده‌ای مذهبی‌زاده شد. برادر بزرگش، علی باکری که مبارز سیاسی بود، به‌دست رژیم پهلوی اعدام شد. باکری در عملیات‌های فتح‌المبین، بیت‌المقدس، رمضان، مسلم بن عقیل، والفجر مقدماتی، والفجر ۲، ۴ و ۵، همچنین عملیات خیبر حضور

فعال داشت. وی در عملیات بدر در روستای حریه بر اثر اصابت گلوله مستقیم نیروهای عراقی به شهادت رسید. سپس گروهی داوطلب برای بازگرداندن پیکر وی اقدام کردند که در حال بازگشت، قایق آنها مورد اصابت موشک آربی‌چی قرار گرفت و پیکر تمام آنها در اوندردوق مدفود شد. برادر دیگر او، حمید باکری که تحت فرماندهی او خدمت می‌کرد، پیش از شهادت مهدی، به شهادت رسید و پیکر او در میدان نبرد باقی ماند و هیچ‌گاه به کشور بازگردانده نشد.

هادی حجازی‌فر:

«موقعیت مهدی» فیلمی بود که حجازی‌فر به کارگردانی خودش از دل مینی‌سریال «عاشورا» که برای سیمافیلم ساخته بود درآورد. فیلم در جشنواره چلم فجر به نمایش درآمد و برخی منتقدان آن را یکی از بهترین فیلم‌های سینمای دفاع‌مقدس ایران دانستند. جایزه بهترین فیلم و ۴ سیمرغ بلورین دیگر دستاورد «موقعیت مهدی» از جشنواره چلم بود. حجازی‌فر در ۵پرده گوشه‌هایی از زندگی مهدی باکری را به تصویر کشیده است. رابطه مهدی با همسرش، برادرش، هم‌زمانش و برداشت دیگران از او در قابی اپیزودیک در فیلم به نمایش درآمده است.

سریال‌هایی که ساخته نشد

ماجرای ساخت سریال براساس زندگی شهیدمحمد بروجردی، به اواخر دهه ۸۰بازمی‌گردد. به سال‌هایی که صحبت از ساخت سریال «مسیح کردستان» به میان آمد. نخستین بار سال ۸۹ بود که تلویزیون برای ساخت «مسیح کردستان» با جواد نوروزبیگی به‌عنوان تهیه‌کننده قرارداد بست. فرهاد توحیدی مشاور و حسین تراب‌نژاد سرپرست نویسندگان این پروژه صدوسیمایین خبر را رسانه‌ای کرد.قرار بود این سریال زندگی شهید بروجردی را در ۳ فصل کودکي، دوران انقلاب و زمان جنگ روایت کند. کمی بعد مشخص شد سریال دیگری با موضوع زندگی شهید بروجردی در دستور کار تلویزیون قرار گرفته است.

مجموعه تلویزیونی «مردان دره گرگ» به کارگردانی جمال شورجه، به‌عنوان یکی از مجموعه‌های الی‌وژه سیمای، برای شبکه یک سیمای و در ۲۶ قسمت ۴۵ دقیقه‌ای ساخته خواهد شد. قرار بود این سریال سال ۹۲مقابل دوربین برود و مشخص بود که تلویزیون ۲ سریال با موضوع مشابه را تولید نخواهد کرد و در نهایت با مسیح کردستان ساخته می‌شود یا مردان دره گرگ. درحالی‌که به‌نظر می‌رسید ساخت سریال مردان دره گرگ در اولویت تلویزیون قرار گرفته در نهایت این مجموعه هم جلوی دوربین نرفت. در مقطعی درباره سریال مسیح کردستان خبر سازی شد. اعلام شد این سریال به تهیه کنندگی علی آشتیانی‌پور تولید می‌شود. آشتیانی‌پور بعدها گفت:«تلویزیون در مقطعی از ماعدوت کرد که این سریال را دست بگیریم و قرار شد حجت‌نگارش آن را هم حسین تراب‌نژاد برعهده داشته باشد. مطالعات و تحقیقات بسیار خوبی هم در این زمینه داشت. حتی قرارها و جلساتی را با خانواده شهید داشتیم. منتظر بودیم قراردادهای مربوطه با تلویزیون منعقد شود اما اینکه چرا تا الان این اتفاق رخ نداده است را خودم هم دلیلش را نمی‌دانم.»

		
چ	چ	چ
ایستاده در غبار	شور شیرین	موقعیت مهدی

مردان دره گرگ و مشکل هزینه

جدا از حساسیت‌ها درباره ساخت سریالی درباره یکی از اسطوره‌های دفاع‌مقدس، مسئله هزینه تولید هم در دورانی که تلویزیون دچار مشکلات مالی شد و دیگر سدش مثل دهه‌های ۷۰ و ۸۰باز نبود مزید بر علت شد. محمود غلامی تهیه‌کننده مردان دره گرگ درباره دلایل به سرانجام رسیدن این پروژه به مهر گفت:«واقعیت این است که من نزدیک به ۱۰ سال درگیر این پروژه بودم اما به هر دلیلی به نتیجه نرسید. فکر می‌کنم نخستین کسی که فیلمنامه‌ای با موضوع شهید بروجردی در دست گرفت و با آقای جمال شورجه برای کارگردانی آن وارد مذاکره شد، من بودم اما از مقطعی به بعد نظر مدیران تغییر کرد و تصمیم گرفتند فیلمی در این زمینه ساخته نشود. این اواخر بار دیگر سیمافیلم به من پیشنهاد داد که یک مینی‌سریال درباره شهید بروجردی کار کنم که من آن را نپذیرفتم چرا که گفتم ایشان خیلی بیشتر از یک مینی‌سریال می‌ارزد.» غلامی درباره موانع موجود در مسیر ساخت پروژه‌ای درباره شهید بروجردی گفت:«موانع خاصی به‌لحاظ محتوایی وجود ندارد و اتفاقاً همه می‌خواستند که این کار به سرانجام برسد اما حدس می‌زنم مانع اصلی مربوط به مسائل اقتصادی شود. کاری که من قصد ساخت آن را داشتم، سریالی در ۴۰قسمت بود که آن زمان حدود ۶۰میلیارد تومان بوده برای آن برآورد کرده بودیم که تأمین آن برای تلویزیون سخت بود. به همین دلیل تصمیم گرفتند پروژه‌های کوچک‌تری درباره ایشان ساخته شود.»

		
چ	چ	چ
ایستاده در غبار	شور شیرین	موقعیت مهدی

		
چ	چ	چ
ایستاده در غبار	شور شیرین	موقعیت مهدی

از مهدویان و شعبیی تا لطیفی

		
چ	چ	چ
ایستاده در غبار	شور شیرین	موقعیت مهدی

خرداد ۹۵محمدحسین مهدویان در نشست خبری فیلم «ایستاده در غبار» اعلام کرد علاقه‌مند است فیلم بعدی‌اش درباره شهید محمد بروجردی باشد. مهدویان اعلام کرد می‌خواهد به‌زودی زندگینامه این شهید را بسازد. قرار بود این فیلم، بعد از «آخرین روزهای زمستان» و «ایستاده در غبار» آخرین بخش سه‌گانه مهدویان باشد. این کارگردان اما بعد از ایستاده در غبار سراغ «هاجرای نیمروز» رفت و پس از آن هم «رد خون»، «لاتاری» «درخت گردو» و «شیشلیک» و «مرد بازنده» را ساخت و بعد است تا اطلاع ثانوی تصمیم خود مبنی بر ساخت زندگی شهید بروجردی را عملی کند.

در مقطعی نام بهروز شعبیی به‌عنوان کارگردان سریالی درباره زندگی شهید بروجردی به میان آمد و حتی برای فیلم سینمایی درباره این اسطوره دفاع‌مقدس هم نام این کارگردان مطرح شد. بهروز افخمی هم در مقطعی اعلام کرد می‌خواهد درباره شهید بروجردی فیلم بسازد ولی در نهایت این وعده هم مثل بسیاری از پروژه‌های دیگر افخمی به حقیقت نیپوست. در نهایت سازمان اوج که متولی تولید فیلمی درباره شهید بروجردی شده بود براساس فیلمنامه‌ای از حامد عنقا با محمدحسین لطیفی به توافق رسید و ساخت فیلم «غریب» در شهریور ۱۴۰۱ در کردستان کلید خورد.